

Isa van der Plank

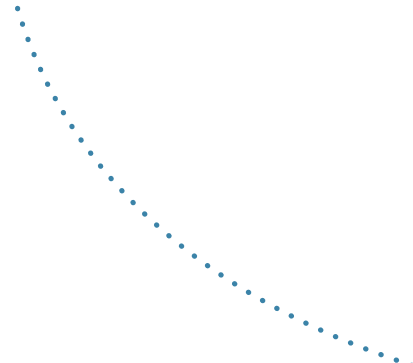
Sharon de Hingh

SPELEND OPGROEIEN

Hoe spelen je kind helpt
zich te ontwikkelen

Lannoo

INHOUD

Wat je vooraf moet weten over spelen	7
--	---

DEEL I

HET BELANG VAN SPELEN VOOR JE KIND	15
---	-----------

Hoofdstuk 1 — Wat is spelen?	19
Hoofdstuk 2 — Spelen als essentieel onderdeel van de ontwikkeling van je kind	25
Hoofdstuk 3 — Spelontwikkeling herkennen en begrijpen	37

DEEL II

HET BELANG VAN DE SPEELOMGEVING EN HET SPEELMATERIAAL	51
--	-----------

Hoofdstuk 4 — Het juiste speelmateriaal kiezen	55
Hoofdstuk 5 — Toy rotation: de speelomgeving inrichten	75
Hoofdstuk 6 — Ruimte maken voor buiten spelen	87

DEEL III

JOUW ROL ALS OUDER	99
---------------------------------	-----------

Hoofdstuk 7 — Wel of niet meespelen	103
Hoofdstuk 8 — Hoe speel je mee?	111
Hoofdstuk 9 — Routines en afspraken	127
Hoofdstuk 10 — Spelen met baby's	137

Laat het spelen beginnen!	149
Literatuur	153

WAT JE VOORAF MOET WETEN OVER SPELEN

Je woonkamer lijkt op het eerste gezicht gevuld met alles wat je kinderen zich kunnen wensen. Je hebt een kast met veel spelletjes, speelgoed in alle soorten en maten, boekjes en ga zo maar door. In de hoek van de kamer staat een speelkeukentje met felgekleurde pannetjes, plastic groenten en fruit, lepels, bekers, alles is er. En toch voelt het allesbehalve gezellig.

Een plastic wortel suist door de lucht en valt op de grond. **‘Niet gooien!’** roep je vanaf de andere kant van de kamer naar je ene kind, terwijl je half gebukt boven een overvolle speelgoedbak staat. Met je andere kind ben je blokken, autootjes en losse onderdelen aan het opruimen in de speelgoedbak. Nog voordat jullie er klaar mee zijn, hoor je opnieuw iets vallen.

Aan de andere kant van de kamer is het speelkeukentje intussen leeggehaald. Alles wat erin zat, ligt verspreid door de kamer. Een pannetje onder de tafel, een halve pizza bij de bank en een bekertje onder de kast. Je kind staat ertussen. Het is niet echt aan het spelen, maar is meer bezig met speelgoed pakken, het neerleggen en weer naar iets anders grijpen.

‘Ga eens iets koken’, zeg je, terwijl je een pan opraaft en aan je kind geeft. Het zet de pan op tafel, maar gaat door met rommelen zonder te koken.

Je zucht. Je bent moe, je hoofd zit vol, je energie is op. En toch sta je hier – weer – tussen de rommel die je straks moet opruimen.

Later, als de kinderen eindelijk in bed liggen, kun je eraan beginnen. Je pakt alles bij elkaar en gooit het in de bak, sneller dan je eigenlijk zou willen. Je hebt geen energie meer om te sorteren. Als het maar uit het zicht is. Het deksel gaat dicht. Voor even, want je weet dat morgen de bak weer opengaat en alles er in één keer uit zal komen. Binnen tien minuten zal de kamer er weer precies zo uitzien als vandaag.

En ergens knaagt het. Dit is toch niet spelen? Waarom komen ze niet tot spel? Waarom voelt opruimen als een eindeloze strijd? En waarom lijkt niemand hier echt blij van te worden?

Je kijkt nog één keer rond voordat je het licht uitdoet.
Dit moet anders, denk je.

HERKEN JE DIT?

DEEL I

HET BELANG VAN SPELEN VOOR JE KIND

HERKEN JE DIT?

Op tafel liggen houten kralen in een schaalje. Grote, gekleurde kralen en een draad. We gaan samen gezellig armbanden maken, denkt Barbara, moeder van de 6-jarige Maya en de 3-jarige Lies.

SPELEN ALS ESSENTIEEL ONDERDEEL VAN DE ONTWIKKELING VAN JE KIND

..... De 4-jarige **Britt** speelt met haar pop Bella in de woonkamer. Ze doet alsof Bella moet huilen en vraagt: 'Ben je verdrietig, Bella? Heb je honger?' Britt geeft Bella met een lepel pap uit een leeg bakje. Ze houdt de lepel vast met haar wijsvinger en duim, roert in het bakje en brengt de lepel dan naar de mond van de pop. Ze heeft ook een flesje melk opgewarmd. 'Kijk eens, Bella, ik heb een lekker flesje melk gemaakt voor jou. Het zit helemaal vol, dus er is genoeg voor jou.' Ze beweegt het flesje naar de mond van de pop en houdt het schuin, waardoor de melk in het flesje vermindert. Na enkele seconden lijkt het flesje leeg te zijn. 'Wat knap van jou, Bella. Het flesje is leeg. Alles is op.'

Spelen is van onschatbare waarde voor de ontwikkeling van kinderen. Door te spelen leren ze steeds meer zaken die handig zijn voor hun verdere bestaan. Je ziet dat ook bij jonge dieren. Die bereiden zich door te spelen voor op het gedrag en de vaardigheden die ze later nodig zullen hebben. Leeuwenwelpjes, bijvoorbeeld, stoeien met elkaar of besluipen elkaar. Zo oefenen ze zich in jagen en samenwerken en leren ze hun kracht te gebruiken. Dat speelse gedrag dat iedereen zo schattig vindt bij jonge dieren, is dus wel degelijk veel waard. En dat is niet anders bij jonge kinderen.

REFLEXEN

Bij pasgeboren baby's zijn bewegingen nog beperkt. Verschillende reflexen of reacties vergroten en bevorderen hun overlevingskans en hun welzijn. Denk aan de zuigreflex waardoor baby's voeding binnenkrijgen. Sommige van die reacties blijven levenslang bestaan, zoals de oogknipreflex. Maar de meeste verdwijnen zodra ze niet meer nodig zijn, of worden vervangen door bewuster gedrag. Sommige bewegingen vormen de basis voor de latere spelontwikkeling. Zo ontwikkelt de grijpreflex zich tot bewust speelgoed vastpakken.

..... Toen **Ayla** 2 maanden oud was, vouwde ze, gedreven door haar grijpreflex, nog onbewust haar handje om de vinger van haar moeder, wanneer zij die vlak bij haar hield. Nu Ayla 5 maanden oud is, is die grijpreflex verdwenen en grijpt ze doelbewust naar een rammelaar. De reflex heeft dus plaats gemaakt voor bewust spelgedrag.

ZINTUIGEN

Zintuigen zijn onmisbaar in spelgedrag, of je kind nu alleen speelt of samen met anderen. Door te zien, horen, ruiken, proeven en voelen kan je kind de wereld ervaren en ontdekken. Het krijgt informatie binnen via de zintuigen en reageert daarop. Je kind voelt bijvoorbeeld dat klei koud en zacht is. Het knijpt er eerst voorzichtig in en merkt dat de klei daardoor meebeweegt. Hierna begint het harder te duwen en te rollen, om te ontdekken wat er dan gebeurt. De omgeving beïnvloedt de prikkels die de zintuigen ontvangen. Je kind ziet kleuren, hoort geluiden, ruikt geuren en voelt aan en proeft van verschillende materialen. Daarom stoppen jonge kinderen ook veel in hun mond. Zintuigen krijgen in de verschillende leeftijdsfasen een andere rol tijdens het spel. De twee onderstaande voorbeelden illustreren hoe zintuigen in spel een rol vervullen.

..... **Jimmy** (7 maanden) speelt met een bal waarin een belletje verstopt zit. Wanneer Jimmy de bal laat bewegen, hoort hij het belletje en bekijkt hij het ronddraaiende kleurenpatroon. Hij voelt de zachte stof waarvan de bal is gemaakt. Die informatie motiveert hem om de bal opnieuw te laten rollen. Door die reactie ontstaat spel.

Als Jimmy te veel ander speelmateriaal vindt in zijn omgeving, kan dat zijn aandacht op iets anders vestigen. Het is dus in het belang van de ontwikkeling om de hoeveelheid speelmateriaal en de omgevingsprikkels te beperken. Meer hierover in **deel II**.

..... **Selina** is 2,5 jaar oud en speelt buiten met zand en water. Terwijl ze naar de zandbak loopt, hoort ze het water in haar gieter heen en weer klossen, en voelt ze het ook een beetje op zich spatten. Ze giet het water op het zand en ziet hoe het zand verandert van kleur. Ze voelt met haar handen het verschil tussen nat en droog zand, en begint ermee te spelen.

We denken vaak meteen in spelmogelijkheden die leiden tot iets concreets, zoals een zandkasteel bouwen. Maar voor de ontwikkeling van kinderen is dat niet altijd noodzakelijk. Ruimte geven en stilstaan bij zintuiglijke ervaringen leert kinderen meer dan je wellicht denkt – al is samen een zandkasteel bouwen natuurlijk ook heel leuk.

MOTORIEK

Een kind moet het eigen lichaam ontdekken en ervaren hoe het werkt. Dat heet lichaamsoriëntatie. Het leert lichaamsdelen te benoemen en herkennen, en leert aan te voelen dat elk lichaamsdeel deel uitmaakt van het geheel. Door te bewegen leert een kind de mogelijkheden van het eigen lichaam kennen. Hoe meer bewegingen een kind zich eigen maakt, hoe zelfverzekerder en soepeler het beweegt. Zo ontstaan steeds meer gecombineerde en complexe bewegingen, en dat stimuleert het spel van het kind.

Grove of grote motoriek gaat over bewegen met het hele lijf, van omrollen en kruipen tot rennen, klimmen en springen. Je denkt daarbij misschien meteen aan buitenspelen, maar je kunt grove motoriek ook binnen stimuleren. Het voorbeeld van Remy illustreert dat.

..... De 4-jarige **Remy** heeft samen met zijn vader een parcours gebouwd in de woonkamer. Dat begint met een houten klimrek met glijbaan. Daarna volgt een springtouw dat in kronkeltjes op de grond ligt en waar hij overheen kan balanceren. Dan liggen er een paar hoepels om in te springen, en staan er kleine pionnen om te zigzaggen. Het parcours eindigt met een kruiptunnel. Als Remy dat parcours tot een goed einde wil brengen, zal hij heel bewust moeten bewegen, moeten weten waar zijn lichaam begint en eindigt, en zich ook afstemmen op de omgeving en de materialen.

DEEL II

HET BELANG VAN DE SPEELOMGEVING EN HET SPEELMATERIAAL

HERKEN JE DIT?

De woonkamer is een chaos. De speelgoedmand is omgevallen en de inhoud ligt grotendeels eromheen verspreid. Auto's tussen de puzzelstukken, verkleedkleden over de treinrails, een doos met bouwblokjes ondersteboven naast een stapel knuffels...

HET JUISTE SPEELMATERIAAL KIEZEN

In dit hoofdstuk leer je hoe je passende speelmaterialen voor je kind kiest. We bespreken eerst waarom we het hebben over speelmaterialen en niet over speelgoed. Daarna introduceren we de speelmateriaalwijzer en laten we zien hoe je dit model kunt gebruiken om een evenwichtige verzameling speelmaterialen te kiezen waar je kind heerlijk zelf mee kan spelen.

SPEELMATERIAAL IN PLAATS VAN SPEELGOED

In dit boek gebruiken we bewust de term speelmateriaal en niet speelgoed. Speelgoed heeft over het algemeen een beperktere functie. De term *speelmateriaal* sluit meer aan bij de bredere en veelzijdige kenmerken van onze visie op spel.

Je hebt ongetwijfeld speelgoed in huis dat in dit boek niet voorkomt. In veel speelhoeken ligt speelgoed dat geluid maakt, licht geeft of zelf iets kan doordat er batterijen aan te pas komen. Vaak staat er zelfs ‘educatief’ op de doos of ‘geschikt voor de ontwikkeling van het kind’. Het is niet vreemd dat dit speelgoed in jouw speelhoek is terechtgekomen. Het ziet er aantrekkelijk uit, belooft ontwikkeling en vraagt weinig uitleg. Het kan even rust geven als een kind er geboeid door raakt. Kinderen krijgen dat materiaal ook gemakkelijk cadeau of vragen erom, omdat ze het ergens anders hebben gezien. Het lijkt

ze aan te spreken, maar toch gebeurt in het spel met dat soort materialen regelmatig minder je zou denken.

Als speelgoed praat, zingt of beweegt, hoeft een kind dat niet meer zelf te doen. Je kind reageert op wat het speelgoed aanbiedt en volgt geen eigen ideeën meer. Het spel komt dan van buitenaf. Je kind wordt beziggehouden, maar speelt minder zelf. De handelingen liggen vaak al vast, bijvoorbeeld op een knop drukken, een geluid horen en nog eens drukken. Na korte tijd is alles ontdekt en verdwijnt de aandacht vaak.

Ook voor de verbeelding laat dergelijk speelgoed weinig ruimte. Het kan alleen dat wat het kan en is alleen dat wat het is. Veel elektronisch speelgoed blijft hetzelfde en het vraagt weinig verbeeldingskracht of fantasie. Een plastic telefoon blijft een telefoon die alleen kan wat erin geprogrammeerd is, maar een houten blok kan vandaag een telefoon zijn, morgen een boot en daarna een taart. Materiaal dat meer van het kind zelf vraagt, groeit mee met de ontwikkeling. Je kind gebruikt het in elke fase anders. Eerst om het te voelen en ermee te gooien, later om ermee te bouwen en daarna om er een verhaal mee te maken. Zulke materialen blijven langer waardevol en gaan ook vaak langer mee, omdat ze zijn gemaakt van steviger, duurzamer materialen, zoals hout.

Passief speelmateriaal, dat wil zeggen zonder batterijen, vraagt meer spel en activiteit van je kind dan actief speelmateriaal met batterijen. Dat betekent niet dat je het niet in huis mag hebben of dat je iets verkeerd doet als je het hebt. Maar wees je bewust van wat het materiaal van je kind vergt. Spel bevordert groei vooral wanneer een kind het zelf moet bedenken, uitproberen en veranderen. Hoe minder het materiaal dat al invult, hoe meer ruimte er overblijft voor de ontwikkeling van je kind.

DE SPEELMATERIAALWIJZER

Nu je de verschillende soorten speelmateriaal kent, wil je natuurlijk weten welk materiaal past bij de speelbehoefte van je kind. Dat is niet altijd leeftijdsgebonden. Het hangt vooral af van de ontwikkelingsfase waarin je kind zich bevindt en van waar de interesse ligt. Door dat te observeren, kun je beter aansluiten bij wat je kind op dat moment nodig heeft om te spelen.

Om het goede speelmateriaal te kiezen voor je kind ontwikkelden wij de speelmateriaalwijzer. Die helpt je een compleet aanbod aan speelmateriaal te selecteren. Het is belangrijk dat kinderen voldoende spelmogelijkheden hebben die kunnen leiden tot een volgende stap in de ontwikkeling. Verschillende soorten speelmateriaal helpen daarbij. De speelmateriaalwijzer bestaat uit twee componenten: de speelbril en de drie speelchecks.

sociale rollen, emoties, gedrag en omgangsvormen. Spel biedt kinderen de ruimte om dat wat ze leren te herhalen, uit te diepen en toe te passen. Ze oefenen ook taal en begrippen. Stel dat je samen met je kind afval hebt weggebracht, dan zal het dat thuis misschien willen naspelen met een speelgoedvrachtwagen en woorden gebruiken als 'container' en 'sorteren'.

Materiaal dat zo echt mogelijk is, helpt kinderen speelmateriaal uit de belevingswereld zo goed mogelijk te gebruiken. Dat kan bijvoorbeeld een metalen vork en een stenen bord zijn in het speelkeukentje (in plaats van de plastic varianten). Echt materiaal geeft kinderen verantwoordelijkheid, waardoor ze er zorgvuldiger mee omgaan. Plastic borden en pannen kunnen goed tegen een stootje, maar een stenen bord bijvoorbeeld niet. Dat weten kinderen ook. Misschien denk je wel dat kinderen dan ook met stenen borden zullen gooien, maar in werkelijkheid zal het gevoel van 'groot zijn' bij kinderen groeien.

Het is aan te raden om bij de keuze van passend speelmateriaal aan verschillende thema's te denken en daar materiaal aan te verbinden. Hier volgen enkele mogelijke thema's uit de belevingswereld van kinderen.

- **Dieren en natuur**

Boerderijdieren, dieren uit de jungle of dierentuin, zeedieren, boompjes

- **Vervoermiddelen**

Auto's, treinen, bootjes, vliegtuigen, voertuigen van hulpdiensten, werktuigen

- **In huis**

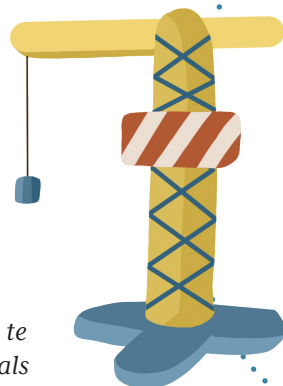
Een pop, een poppenbedje, een poppenwagen, een poppenhuis met meubels en poppetjes, een tas, een telefoon, een pen en notitieblok, een schort, schoonmaakdoekjes, een deken, een speelkeuken met passende materialen zoals een dienblad, potjes en pannen, serviesgoed en bestek, bekers, kookgerei

- **Ziek zijn**

Een doktersjas, een dokterstas met inhoud om iemand te onderzoeken en behandelen, pleisters, potjes en flesjes als medicijnen

- **Bouwplaats**

Een helm, een walkietalkie, gereedschap

○ Winkel

Een kassa, een winkelmandje, voeding zoals brood, groenten en fruit gemaakt van hout, een lege verpakking met label, mandjes en bakjes om materiaal in te doen en uit te halen

Probeer om plastic speelmateriaal te vervangen door echt materiaal dat volwassenen gebruiken. Kijk naar de interesses van je kind en voeg het materiaal hiervoor toe, zodat je kind die situaties kan naspelen.

HET BESCHIKBARE SPEELMATERIAAL HEEFT EEN OPEN EINDE

Speelmateriaal met een open einde verwijst naar materiaal waarmee je kind naar eigen idee en op zijn eigen manier kan spelen. Houten bouwlatjes, bouwsteentjes, kralen en diamantjes zijn voorbeelden van openeindemateriaal. Dit materiaal heeft een andere functie dan speelmateriaal uit de belevingswereld. Dat laatste suggereert je kind al hoe het ermee moet spelen. Een lepel dient om mee te roeren, een telefoon om mee te bellen en een pleister om op een wond te plakken. Bij openeindemateriaal zet je kind de eigen fantasie in en geeft het zelf betekenis aan wat het materiaal kan zijn. Een blok kan bijvoorbeeld dienen als een telefoon of latjes worden opeens een koekje.

Je kind speelt vaak gerichter, aandachtiger of langer met speelmateriaal met een open einde, doordat het tijdens het spel veel vrijheid ervaart. Het kiest zelf het materiaal, bedenkt zelf wat het ermee doet en bepaalt zelf hoe het spel verloopt en wanneer het stopt. Doordat je kind zelf keuzes mag maken, voelt het zich eigenaar van het spel. Dat vergroot vaak de motivatie en betrokkenheid. Je merkt dan dat je kind langer geconcentreerd blijft spelen en meer opgaat in het spel. Materiaal uit speelcheck 1 kun je heel goed combineren met materiaal uit speelcheck 2. Denk aan hokjes bouwen met de blokken voor de boerderijdiertjes of een schans maken van magnetische tegels waardoor de autootjes eraf kunnen racen.

Wanneer je zoekt naar de term openeindemateriaal, stuit je waarschijnlijk op **open ended play**, een concept met een aantal sleutelprincipes:

1. Er is geen goed of fout. Het kind mag zelf bepalen hoe het dat materiaal gebruikt.
2. Het kind heeft de leiding en wordt niet aangestuurd door het materiaal of de ouder. Het kind stuurt zelf de inhoud van het spel aan.
3. De mogelijkheden zijn eindeloos. Het kind kan het materiaal voor verschillende spelhandelingen inzetten. De ene keer is een blokje een stukje fruit, de andere keer wordt het gebruikt om een hok voor een dier te bouwen.
4. Het stimuleert verschillende vaardigheden, creativiteit en zoeken naar oplossingen. Dat ondersteunt dan weer allemaal de groei in de verschillende ontwikkelingsgebieden.

Je herkent hierin waarschijnlijk wel onze holistische visie op spel en dan vooral het gevoel van autonomie. Het kind kiest namelijk vrijwillig wat en hoe het speelt.

Spelen met openeindemateriaal draagt op veel manieren bij aan de ontwikkeling van je kind. Doordat het materiaal geen vaste bedoeling heeft, zie je vaak dat je kind eerst een plan maakt over wat het zal maken en hoe het dat zal aanpakken. Vervolgens gaat je kind stap voor stap aan de slag. Terwijl het speelt, probeert het ideeën uit, past het de plannen aan en zoekt het naar oplossingen als iets niet lukt. Als een bouwwerk bijvoorbeeld omvalt, moet je kind bedenken hoe het steviger kan worden. Tijdens dat proces oefent je kind met plannen, nadenken, organiseren en doorzetten. Het leert problemen op te lossen en flexibel om te gaan met situaties die anders verlopen dan verwacht. In het geval van het omvallende bouwwerk wordt ook het wiskundige inzicht gestimuleerd. Als je kind dan ook nog samenspeelt met anderen, oefent het contact maken en samenwerken. Soms lukt het om samen een plan te maken, soms niet. Je kind ervaart dat en leert dan af te stemmen, te delen, te wachten of voor zichzelf op te komen. Dat kan moeilijk of frustrerend zijn, maar het helpt je kind om door te zetten of om emoties een plekje te geven.

Taal ontstaat vanzelf bij spelen met openeindemateriaal. Je kind benoemt wat het doet, verzint verhalen en gebruikt steeds meer woorden of geluiden. Denk aan een kind dat een trein bouwt en hardop verwoordt wat er gebeurt: 'Instappen allemaal, de trein gaat rijden!' Intussen laat het poppetjes inchecken en geeft het hun bagage een plek. De trein vertrekt met een luide

toettoet en er wordt omgeroepen wat het volgende station is. Zo gebruikt je kind tijdens het spel steeds meer woorden om de treinreis tot leven te brengen. Heeft je kind al een grote interesse in letters lezen en schrijven, dan kun je in schrijfmateriaal voorzien waar het altijd bij kan. Doordat jonge kinderen graag de realiteit zoveel mogelijk willen naspelen, zou je kind bijvoorbeeld op een stuk karton de naam kunnen opschrijven van het station met echte of gefantaseerde letters.

Wat opvalt, is dat je kind vaak lang en geconcentreerd kan spelen met openeindemateriaal. Omdat je kind zelf bepaalt wat er gebeurt, blijft het spel boeiend. Verveling kan dan juist de start vormen voor een nieuw idee. Verveling voelt soms ongemakkelijk aan, maar is heel belangrijk voor je kind, want daardoor ontstaat ruimte om een idee of plan te bedenken. Verveling leidt tot creativiteit en de verwerking van prikkels. Daarom is het fijn om je kind even de tijd te geven. Vaak ontstaat er na enkele minuten al een nieuw plan. Merk je dat je kind echt vastloopt? Dan kun je een klein zetje geven met een spelimpuls. Hier lees je meer over in **deel III**. Het belangrijkste is je te realiseren dat je verveling niet hoeft op te vullen. Door die er te laten zijn, help je je kind om zelf ideeën te bedenken en tot spel te komen. Als kinderen dan weer aan het spelen zijn, is het voor hen – en voor jou – fijn dat het spel even kan voortduren. Dat hangt uiteraard ook samen met de leeftijd en de aandachtspanne van een kind.

In het volgende voorbeeld zie je hoe een kind tijdens haar spel met openeindemateriaal ontwikkeling vertoont op de verschillende ontwikkelingsgebieden.

VOORBEELD

De 5-jarige Amira speelt in de woonkamer en wil een station maken. Ze heeft zelf ook met de trein gereisd en vond dat prachtig. In elk station waar de trein stopte, keek ze naar buiten en vroeg ze aan haar vader of hij wilde voorlezen wat er op het plaatsnaambord stond.

Ze begint ermee het stationsgebouw te maken. Ze besluit dat het een hoog gebouw moet worden, dus pakt

ONTWIKKELINGSGEBIEDEN

Cognitieve ontwikkeling

- Amira gebruikt verschillende nieuwe woorden, zoals inchecken.
- Ze gebruikt wiskundige begrippen, zoals hoog.
- Ze ervaart het verschil tussen verschillende vormen van blokken, zoals een rechthoek en driehoek.

ze langwerpige blokken en zet die naast elkaar. Daarbovenop zet ze een groot, driehoekig blok als dak. In het station had ze veel paaltjes zien staan waar de mensen hun kaartje voor hielden waarna er een piepje klonk. Papa noemde dat inchecken. De paaltjes waren langwerpig, dun en rechthoekig. Amira neemt daarom een latje en zet het rechtop, maar het latje valt om. Ze probeert het een paar keer opnieuw, maar het latje blijft maar niet staan. Ze moet een nieuw plan bedenken voor het paaltje. Ze zoekt een ander blokje dat even groot is als het latje. Ze zet het blokje neer en laat het latje ertegenaan leunen.

Dan besluit ze om het spoor te maken, het belangrijkste onderdeel. Met latjes maakt ze een heel lange lijn en parallel aan die lijn nog een. Dan legt ze er latjes dwars op, zodat het lijkt op rails waar de trein overheen kan rijden. In haar kast ligt ook nog wat papier. Ze scheurt er stukken af en legt die op de grond. Daar zet ze de reizigers op, want het is een perron geworden. Zoals elk station moet ook dit station een bordje hebben met een plaatsnaam. Gelukkig had haar vader een foto gemaakt van een plaatsnaambord. Die mag ze even bekijken. Ze scheurt weer een stuk papier af, pakt een krijtje en schrijft de letters 'Den Haag' over.

- Ze zoekt een oplossing om het latje voor het incheckpaaltje te laten staan.

Sociaal-emotionele ontwikkeling

- De ervaring van de treinreis heeft Amira's interesse opgewekt en haar gestimuleerd om een station na te maken.
- Amira krijgt een tegenslag te verwerken doordat het latje omvalt, maar zoekt meteen een oplossing. Dat zegt iets over hoe ze omgaat met tegenslagen.

Fysieke ontwikkeling

- Ze ontwikkelt haar grove motoriek door blokken op elkaar te zetten.
- Ze ontwikkelt haar fijne motoriek door papier te scheuren en letters over te schrijven.

Welk speelmateriaal uit de belevingswereld heb je nu in huis?

Hoe speelt je kind ermee?

Welk openeindemateriaal heb je nu in huis?

SPEELROUTE

In welke categorie zou je het huidige speelmateriaal in je huis onderbrengen?

- Sensomotorische speelmateriaal
- Manipulerend speelmateriaal
- Rolgebonden speelmateriaal
- Bouw- en constructiemateriaal
- Knutsel- en creatief materiaal
- Regelgebonden speelmateriaal

Welk speelmateriaal dat je nu in huis hebt zou je een andere bestemming willen geven, bijvoorbeeld via een tweedehandswinkel of -verkoopplatform?

Welk speelmateriaal zou je willen aanschaffen of verzamelen, bijvoorbeeld via een tweedehandswinkel of -verkoopplatform?

DE TOY ROTATION KAST

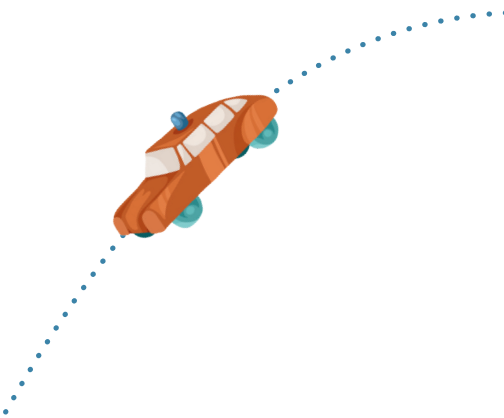
DEEL II

IN EEN NOTENDOP

De moeder van Otis en Bowie wilde dat haar kinderen samenspeelden, maar dat gebeurde niet. Je weet aan het eind van dit deel hoe dat komt. Je kijkt nu door de speelbril naar de speelchecks om je kind geschikt materiaal aan te bieden en je kunt dat overzichtelijk presenteren. Het speelmoment van Otis en Bowie was waarschijnlijk anders verlopen, als het speelaanbod had gepast bij hun ontwikkelingsfase en had voldaan aan de speelchecks.

DIT NEEM JE MEE UIT DEEL II

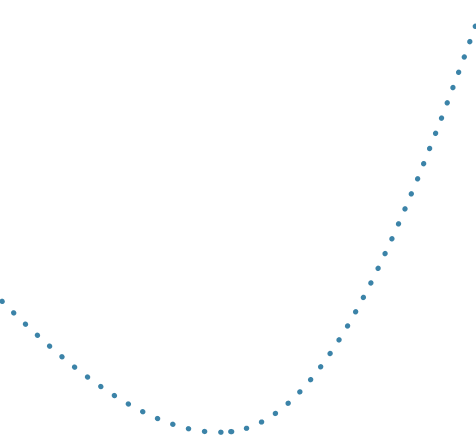
- Het totale speelaanbod moet bestaan uit materiaal uit de belevingswereld en openeindemateriaal en het moet gevarieerd zijn.
- Via de speelbril kun je het aanbod laten aansluiten bij wat je kind nodig heeft.
- Je kunt een toyrotationkast inrichten.
- Je weet dat het belangrijk is om naar buiten te gaan.
- Je weet hoe je ruimte biedt aan risicovol spel.

LAAT HET SPELEN BEGINNEN!

Je hebt nu het einde van dit boek bereikt en wij hopen dat dit tot een nieuw begin leidt. Een begin van spelen volgens de visie in *Spelend opgroeien*, waarbij het kind, de omgeving en de volwassene in evenwicht bijdragen tot de spelontwikkeling van je kind. We nodigen je uit om klein te beginnen, door te observeren in welke spelwereld je kind speelt, een toyrotationkast in te richten of eens te experimenteren met een spelimpuls.

Begin in elk geval met iets waar je invloed op hebt. Bekijk het speelmateriaal in je huis, zodat je het speelaanbod kunt aanpassen aan de visie van dit boek of aan jouw wensen. Laat het speelmateriaal rouleren en nodig uit tot spel. Evalueer voor jezelf wat het effect daarvan is. Bekijk je kind tijdens een bewust gekozen speelmoment en beschrijf de spelwereld die je herkent. En plan voor jezelf in wanneer en hoelang je kunt meespelen met je kind. Zelfs al is het maar kort, dan is het toch een goed begin. Veel plezier met spelen!

WWW.LANNOO.COM

Registreer u op onze website en we sturen u regelmatig een nieuwsbrief met informatie over nieuwe boeken met interessante, exclusieve aanbiedingen.

Illustraties: Julie Vangeel

Vormgeving omslag: Nele Reyniers, Studio Lannoo

Vormgeving binnenwerk: Kristine Lepre, Nuar Elements

Auteursfoto: Helena and Sisters

Eindredactie: Ineke Vander Vekens, Linguine

© Uitgeverij Lannoo nv, Tielt, 2026, Sharon de Hingh en Isa van der Plank
D/2026/45/575 – ISBN 978 90 599 6197 5 – NUR 854

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Tekst- en datamining van (delen van) deze uitgave zijn uitdrukkelijk niet toegestaan.

All rights are reserved, including those for text and data mining, AI training and similar technologies.